

Sezona 2017/2018

BEOGRADSKA FILHARMONIJA

Peti element

Dirigent: **Fabris Bolon** / Conductor: **Fabrice Bollon**

Solista: **Aleksandar Krihel**, klavir / Soloist: **Alexander Krichel**, piano

Petak, 10. novembar 2017. godine

Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

Program:

Robert Šuman: *Genoveva*, uvertira

Robert Schumann: *Genoveva*, overture

Trajanje: oko 10 minuta

Klara Šuman: Koncert za klavir i orkestar u a-molu, op. 7

Clara Schumann: Piano Concerto in A minor, Op. 7

Allegro maestoso

Romanze: Andante non troppo, con grazia

Allegro non troppo - Allegro molto

Trajanje: oko 23 minuta

Johanes Brams: Simfonija br. 3 u Ef-duru op. 90

Johannes Brahms: Symphony No. 3 in F major, Op. 90

Allegro con brio

Andante

Poco allegretto

Allegro – Un poco sostenuto

Trajanje: oko 35 minuta

Koncertmajstor: Tijana Milošević

Concert master: Tijana Milošević

Već je u mladosti **Roberta Šumana** (1810–1856) rođena ideja da napiše operu na temu germanske mitologije ili istorije i time spoji svoj muzički dar sa ljubavlju prema književnosti. Inspiraciju za njegovu jedinu operu *Genoveva* op. 81 (1848) pronašao je u srednjovekovnoj legendi o heroini Genovevi od Brabanta, ženi grofa Zigfrida, koju je dvorski sluga Golo lažno optužio da je preljubnica. Zigfrid izriče Genovevi smrtnu kaznu, međutim, na vreme shvata istinu. Ovaj motiv su razrađivali mnogi umetnici, između ostalih, u muzici Žak Ofenbah i Erik Sati, a u književnosti Ludvig Tik i Kristijan Hebel – na osnovu čijih dela Šuman piše libreto. Teškoće tokom pisanja i postavke premijere opere, kao i nezavidna recepcija *Genoveve* odvratila je Šumana od ponovnog komponovanja ovog žanra. Čuveni kritičar Eduard Hanslik smatrao je da je „najbolji deo opere onaj koji nije ni u kakvoj vezi sa scenom, a to je uvertira”. Premda se u većoj meri održala na koncertnim programima, ona svojom dramaturgijom i tematskim materijalima gradi čvrstu vezi sa operom, koju mnogi autori porede sa Vagnerovim *Loengrinom*. Lagani početak uvertire može se protumačiti kao portret tragičnog lika Genoveve. Zatim sledi brži odsek koji sugerise zaplet, dok se do vrhunca dolazi u kodi povratkom Genovevinog motiva, a srećan kraj opere predodčen je prelaskom u dur i trijumfalnim zvukom celog orkestra u završnim taktovima uvertire. Značajna je činjenica da je Šuman pribegao pisanju činova opere tek pošto je 1847. godine završio uvertiru, koja neminovno spada u red kompozitorovih najboljih orkestarskih dela

Nekoliko godina pre nego što je u svom dnevniku zapisala da *žena ne sme da poželi da komponuje*, četrnaestogodišnja **Klara Šuman** (1819–1896) je napisala svoj Koncert za klavir i orkestar u a-molu op. 7. Ta jedina njena sačuvana i dovršena koncertantno-orkestarska kompozicija najpre je 1833. godine osmišljena kao jednostavačno delo za klavir, koje je orkestrirao njen budući suprug Robert Šuman. Revidiranjem ovog ostvarenja 1835. godine, prvobitno napisan stav postao je finale u novonastaloj trostavnoj koncepciji dela. Iako plod njenih mladih godina, ovaj koncert odslikava tada već postojeće, ali i trasira put budućim tragovima njenog umetničkog iskustva. Kao prvi utisak prepoznaje se veliko pijanističko umeće umetnice koja je stasavala na sceni mnogih gradova Evrope u vreme kada deluju i drugi virtuozi romantičarskog doba (na primer: Liszt, Šopen, Paganini). Ona je premijerno izvela svoj Koncert za klavir 1835. godine u lajpciškom *Gevandhausu*, dok je dirigovao Feliks Mendelson.

U ovom ostvarenju nema „tradicionalnih” pauza između stavova, a solističke kadence su inkorporirane u muzički tok i svedoče o pijanističkoj tehnici Klare Šuman. Prvi stav ima improvizacioni karakter koji ne dostiže obrise očekivanog sonatnog oblika, već se pre približava tipu fantazije. Prva dva stava dele pojedine tematske materijale, ali ne i karakter. U središtu koncerta nalazi se *romansa* violončela i klavira – svojevrsna *pesma bez reči*. Inače su u opusu Klare Šuman važno mesto zauzimale solo pesme, a njen sveukupni umetnički senzibilitet mogao bi se okarakterisati kao lirski. U poslednjem stavu ostvaruje se dijalogiziranje soliste i orkestra, kao i različitih orkestarskih grupa. Klarin drugi klavirski koncert, u ef-molu (1847), ostao je samo u fragmentima.

Treću simfoniju op. 90 u Ef-duru **Johanes Brams** (1833–1897) napisao je u svojoj pedesetoj godini života, odnosno, u punoj zrelosti. U tom, trećem, stvaralačkom periodu (1876–1890) nastale su sve četiri simfonije izuzetno plodnog nemačkog kompozitora. Boraveći leta 1883. godine u Visbadenu na Rajni, Brams je, nakon šest godina od završetka *Druge simfonije* komponovao svoju novu simfoniju. Ona je premijerno izvedena krajem iste godine sa orkestrom Bečke filharmonije i pod dirigentskom palicom Hansa Rihtera koji ju je nazvao „Bramsovom *Eroikom*”.

Kako je posle smrti Roberta Šumana Klara bila izuzetno bliska sa Bramsom, postala je njegov stalni savetnik, te je i povodom ovog ostvarenja primetila da *svi stavovi potiču iz jednog materijala*. Jedinstvo četvorostavačne koncepcije, koja uzor nalazi u Betovenovom simfonizmu, ostvaruje *moto* koji se javlja u prvom stavu a zatim, orkestraciono variran, u toku dela. Budući da u godini nastanka Bramsove simfonije umire Wagner, pojedini autori smatraju da je postojanje *motoa* omaž majstoru muzičke drame i lajtmotivske tehnike. Specifično durško-molsko senčenje takođe protkiva delo u celini, a pojedinim Bramsovim harmonskim inovacijama bio je inspirisan i Arnold Šenberg. Delo je objedinjeno i pojavom glavnih tematskih materijala u finalu, kao, na primer, prve teme početnog stava, izrasle iz Šumanove *Rajnske simfonije*. Drugi stav odlikuje kamernost lirske provenijencije, a umesto „klasičnog” skerca, na mestu trećeg stava nalazi se jedan od najlepših simfonijskih stavova u istoriji muzike, koji po svojoj popularnosti možda i premašuje Bramsovu *odu* Betovenu u finalu *Prve simfonije*. Kulminacija dela ostvarena je u strastvenom i dramski obojenom finalnom stavu.

Marija Tomić*

*U sezoni 2017/18, Beogradska filharmonija pruža priliku odabranim mladim muzikolozima da pisanjem programskih komentara obogate svoju stručnu praksu.

Sledeći koncert Beogradske filharmonije je u petak, 17. novembra 2017. godine u okviru ciklusa *Vatra* u Zadužbini Ilije M. Kolarca sa početkom u 20 časova.

Hauard Grifits
Sanja Romić, oboa

M. Musorgski: *Noć na golom brdu*
R. Von Vilijams: Koncert za obou i orkestar
H. Berlioz: *Fantastična simfonija*

Poštovani pretplatnici, obavestavamo vas da će pred početak svakog koncerta Beogradske filharmonije, u 19:30, u Muzičkoj galeriji Kolarca, muzikolog Maja Čolović - Vasić držati uvodnu reč o delima koja su na programu te večeri.

Poštovani posetioci, molimo vas da isključite mobilne telefone i obavestavamo vas da je za vreme koncerata Beogradske filharmonije strogo zabranjeno fotografisanje i korišćenje uređaja za video ili audio snimanje. Želimo vam prijatno veče.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

Fabris Bolon je u međunarodnim muzičkim krugovima jednako priznat na polju opere i u domenu simfonijske muzike. Njegov široki repertoar čine manje poznata dela iz 19. veka (posebno francuska), kao i premijere savremenih kompozicija. Rođen 1965. godine, Bolon je nakon studija dirigovanja na salcburškom Mocartheumu u klasi Nikolasa Arnonkura i Mihaela Gilena debitovao na Festivalu u Salzburgu dirigujući operu *Satirikon* Bruna Maderne.

U periodu od 1994. do 1998. godine, Bolon je bio glavni dirigent Flamanskog simfonijskog orkestra, sa kojim je realizovao brojne koncertne turneje, diskografska izdanja i prenose na radiju i televiziji. Od 1998. do 2003. godine radio je kao zamenik muzičkog direktora Opere u Kemnicu. Gostovao je u operskim kućama u Tel Avivu, Krakovu, Lucernu, Amsterdamu i Nemačkoj državnoj operi u Berlinu, a više puta je nastupao sa proslavljenim orkestrima širom Evrope, kao što su Simfonijski orkestar Južnonemačkog radija iz Štutgarta, Nemački simfonijski orkestar iz Berlina, Simfonijski orkestar Berlinskog radija, Rezidenc orkestar iz Haga, Luksemburška filharmonija, Orkestar Italijanske radiotelevizije iz Torina i Nacionalni orkestar iz Liona.

Fabris Bolon je 2002. godine dirigovao nemačku premijeru opere *Penelopa* Gabrijele Forea, kao i svetsku premijeru opere *Lavirint* Petera fon Vintera, za koju je Šikaneder napisao libreto *Čarobna frula 2. deo*, što je bilo prvo izvođenje ove opere nakon 175 godina. Bolon je uradio redakciju partiture.

Među najznačajnijim angažmanima poslednjih sezona izdvajamo povratak saradnji sa orkestrima Srednjonemačkog radija iz Lajpciga, Jugozapadnog nemačkog radija iz Frajburga, Južnonemačkog radija iz Štutgarta, orkestrom Koncerthaus iz Berlina, Luksemburškom filharmonijom i Simfonijskim orkestrom iz Berna, zatim dirigovanje Seviljskog berberina sa Operskom kućom iz Mastrohta, nastupe sa Novom japanskom filharmonijom, Filharmonijom Nemačkog radija iz Sarbrikena i koncerte u Amsterdamu sa Holandskim simfonijskim orkestrom i orkestrom Brabants. Stalni pozivi za nastupe po Francuskoj, Norveškoj, Švajcarskoj, Španiji, kao i brojna diskografska izdanja i radio prenosi njegovih koncerata, doprineli su tome da ga smatraju jednim od najzanimljivijih francuskih dirigenata. Godine 2008. godine, Fabris Bolon je, takođe, dirigovao dva koncerta na Festivalu u Salzburgu.

Fabris Bolon je muzički direktor Teatra Frajburg, gde je izveo celokupan Vagnerov operски ciklus *Prsten Nibelunga*, kao i mnoge druge orkestarske koncerte. Osim toga, Bolon je nedavno komponovao delo za gramofon i orkestar, koji je premijerno izveo Orkestar Srednjonemačkog radija iz Lajpciga.

Fabris Bolon je tri puta bio kandidat za nagradu Dirigent godine u izboru časopisa *Opernwelt*, gde 50 kritičara nominuje svoje favorite u 14 kategorija. Osim Bolonovih ličnih nominacija, i njegova filharmonija iz Frajburga je tri puta kandidovana za najbolji orkestar, dok Teatar Frajburg ima jednu nominaciju za najbolju pozorišnu kuću.

Godine 2013, dobio je angažman u Nacionalnoj operi *Stanislavski* u Moskvi da diriguje prvu postavku Tanhojzera nakon 90 godina. Godine 2016. Bolon je nastupao na renomiranom Međunarodnom festivalu *Bartok* u mađarskom gradu Miškolcu.

Fabris Bolon je nedavno nominovan za nagradu Gramofon za CD na kome je dirigovao operu *Frančeska da Rimini* Rikarda Zandonajja.

Aleksander Krihel je rođen u Hamburgu 1989. godine. Klavir je počeo da uči sa šest godina, a sa petnaest je upisao muzičku školu pri Univerzitetu za muziku i pozorište u Hamburgu. Od 2007. godine nastavio je da studira u klasi legendarnog Vladimira Krajneva na Univerzitetu za muziku i pozorište u Hanoveru. Usavršavao se

i kod Dmitrija Aleksejeva na Kraljevskom muzičkom koledžu u Londonu, gde je diplomirao 2016. godine. U periodu od 2012. do 2015. godine, bio je učesnik programa stART za mlade umetnike u organizaciji *Bayer Kultur*. Takođe, dobitnik je stipendija Fondacije Oskar i Vera Riter, Fondacije Berenberg banke, *PE Förderungen* i grupe *Otto*. Nakon osvajanja nagrade *ECHO Klassik 2013* za debitanta godine, za svoj prvi album sa resitalima za izdavačku kuću *Sony Classical*, izdvojio se kao jedan od najperspektivnijih mladih pijanista današnjice. Njegov treći album za *Sony*, sa Koncertom za klavir br. 2 S. Rahmanjinova, sa Drezdenskom filharmonijom i dirigentom Mihaelom Zanderlingom, objavljen je 2015. godine, a 2017. godine će izdati i kompakt disk sa kompozicijama Morisa Ravela.

Krihel je već nastupio sa orkestrima kao što su Bamberški simfonijski orkestar pod upravom Džonatana Nota, Simfonijski orkestar radiotelevizije iz Frankfurta pod upravom Antonija Mendesa, kao i simfonijski orkestri iz Tokija i Kjota i Orkestarski ansambl iz Kanazave. U sezoni 2016/17. obnovio je saradnju sa Bremenskom filharmonijom i dirigentom Mihaelom Šenventom, prvi put je nastupio sa Dortmundskom filharmonijom i dirigentom Gabrijelom Felcom, a u planu je i nastavak saradnje sa Poljskom kamernom filharmonijom za koncerte po Nemačkoj. U značajnije koncertne nastupe u poslednje vreme ubraja se i nastup sa Nacionalnom filharmonijom Venecuele, Kraljevskom kameratom iz Rumunije i Gudačkim orkestrom Festivala u Lucernu. Krihel saraduje sa dirigentima kao što su Endrju Liton, Vojčeh Rajski, Taiđiro Imori, Ruben Gazarijan i Johanes Vildner.

Kao veoma traženi resitalista, ove sezone će prvi put nastupati u dvorani Elbfilharmonije u Hamburgu i u dvorani Robert Šuman u Diseldorfu u okviru Rurskog festivala pijanista. Ponovo će saradivati sa Esenskom filharmonijom, prvi put će nastupiti na Betovenfestu u Bonu, kao i u Centru za scenske umetnosti Hjogo u Japanu. Od nedavnih solo nastupa izdvajaju se gostovanja u dvoranama poput berlinskog Koncerthausa i Filharmonije, minhenske Herkules sale i Pozorišta princa regenta, Kelnske filharmonije, dvorana Tonhale u Cirihi i Diseldorfu, bečkog Koncerthausa, Liderhale u Štutgartu, a nastupao je kao solista još u Majncu, Bremenu, Kilu i Leverkusenu. Krihel je svirao resitale i u Tokiju i Bukureštu. Neki od festivala na kojima je učestvovao su Muzički festival u Šlezvig-Holštajnu, Muzički festival Rajngau, Festival u Meklenberg-Forpomernu, Festival Švecinger, Letnji festival u Bad Kisingenu, festivali u Tuluzu, Bordou i festival na brodu *Ocean Sun*. Posvećeni je kamerni muzičar i sa hornistom Feliksom Klizerom prošle sezone je išao na turneju po Nemačkoj. Partneri na kamernim nastupima bili su mu i Albreht Majer, Klaus Florijan Fogt, Gabrijel Švabe i Kiril Trusov.

Aleksandar Krihel je promoter projekata koji podstiču približavanje dece i mladih klasičnoj muzici, i veoma je uključen u rad centara za negu u Hamburgu.